

Uloga jezičnih igara u poticanju rane pismenosti

Delinić, Mateja

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:925603>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-19**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Mateja Delinić

ULOGA JEZIČNIH IGARA U POTICANJU RANE PISMENOSTI

Diplomski rad

Zagreb, rujan, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Mateja Delinić

ULOGA JEZIČNIH IGARA U POTICANJU RANE PISMENOSTI

Diplomski rad

Mentor: izv.prof.dr.sc. Katarina Aladrović Slovaček

Zagreb, rujan, 2022.

ZAHVALA

Prije svega,

Želim zahvaliti svojoj mentorici izv.prof.dr.sc. Katarini Aladrović Slovaček što mi je ustupila mjesto za pisanje diplomskog rada kod sebe. Zahvaljujem na iznimnom trudu i svakom savjetu te lijepim riječima koje mi je pružila prilikom zajedničke suradnje.

Zahvaljujem mojoj ravnateljici Marini Čalušić koja mi je izlazila u susret prilikom studiranja te oko toga nije stvarala nikakve probleme.

Zahvaljujem i svojim kolegicama Andrei, Nikolini, Marijani i Katarini koje su me bodrile prilikom studiranja te su na svako moje „ne znam“ i „ne mogu“ rekle „znaš“, „možeš“ i „hoćeš“.

I na kraju, zahvaljujem svojoj obitelji i dečku Ivanu koji su tijekom mojih studentskih dana bili uz mene, bodrili me i poticali prema toliko željenom cilju koji je napokon ostvaren.

Zahvaljujući fakultetu, mogu reći, da sam, prije svega, ostvarila sebe kao osobu, ali i dobila priliku za raditi i živjeti najljepši poziv na svijetu.

„Čovjek nije samo misaono, niti samo radno biće, nego je i „homo ludens“ – biće koje se igra. Gotovo sve značajnije djelatnosti ljudskoga življenja protkane su igrom, pa tako i govor.“

Johan Huizinga, nizozemski povjesničar i pedagog

SAŽETAK

Najprirodnija i najpoznatija aktivnost djeteta je igra. Ona je sastavni dio djetetova života. Od iznimne je važnosti znati kako za dijete nema „prave“ i „krive“ igre kao niti „dobre“ i „loše“ igre. Svaka igra, koju dijete odabire, za njega/nju je prava i dobra, ali i ono najvažnije, takva igra nije nametnuta. Želja za igrom dolazi iz djetetove unutarnje potrebe za akcijom i istraživanjem. U igri dijete spontano vježba i razvija svoje kognitivne, motoričke, socijalne, komunikacijske i jezične sposobnosti.

Jezične sposobnosti kod djece razvijaju se korištenjem jezika. Tako su jezične igre motivatori za poticanje rane pismenosti kod djece predškolske dobi. Peti-Stantić i Velički (2008) jezičnim igrama smatraju sve one igre kojima je izražajno sredstvo jezik u svim svojim pojavnostima. Neke od jezičnih igara su: igre riječima, slogovima, morfološkim oblicima, rečenicama i dr. Peti-Stantić i Velički (2008) smatraju kako je igra jezikom djetetova najvažnija funkcija. Jezične igre djetetu nude mogućnost ulaska u svijet kreativnosti i inovativnosti te stjecanju novih znanja spontano i kroz igru. Bitna stavka jezičnih igara je ta da su one zaista jednostavne za korištenje u odgojno-obrazovnom radu s djecom.

Cilj ovog rada bio je ispitati utjecaj i ulogu jezičnih igara na razvoj rane pismenosti kod djece. Tako je u istraživanju sudjelovala grupica predškolske djece. Točnije, njih dvadeset četiri. Anketa je provedena dva puta u pedagoškoj godini 2021./2022. Usporedbom rezultata uočava se iznimno velik utjecaj i svrha korištenja jezičnih igara u odgojno-obrazovnim ustanovama, a sve s ciljem razvoja i buđenja svijesti o važnosti poticanja rane pismenosti kod djece.

Ključne riječi: igra, dijete, jezik, rana pismenost, odgojno-obrazovni rad

SUMMARY

The most natural and well-known activity of a child is play. As such, it is an integral part of a child's life. It is extremely important to know that for a child there is no "right" and "wrong" game, nor "good" and "bad" game. Any game chosen by the child is right and good for him/her, but most importantly, such game is not imposed by adults. The desire to play comes from the child's inner need for action and exploration. In the game, the child spontaneously exercises and develops their cognitive, motor, social, communication and language skills.

Language abilities in children are developed through the use of language. Thus, language games are motivators for encouraging early literacy in preschool children. Peti-Stantić and Velički (2008) consider language games to be all those games whose means of expression is language in all its manifestations. Some of the language games are: games with words, syllables, morphological forms, sentences, etc. Peti-Stantić and Velički (2008) believe that language play is a child's most important function. Language games offer the child the opportunity to enter the world of creativity and innovation and to acquire new knowledge spontaneously and through play. The important thing about language games is that they are really easy to use in educational work with children.

The aim of this work was to examine the influence and role of language games on the development of early literacy in children. Thus, a group of preschool children participated in the research. More precisely, twenty-four of them. The survey was conducted twice in the 2021/2022 academic year. A comparison of the results shows an extremely large impact and purpose of using language games in educational institutions, all with the aim of developing and raising awareness of the importance of encouraging early literacy in children.

Key words: game, child, language, early literacy, educational work

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. USVAJANJE JEZIKA	2
3. JEZIČNE DJELATNOSTI	3
3.1 Razvoj govora	3
3.2 Vještina slušanja kod djece	5
3.3 Vještina čitanja	6
3.4 Vještina pisanja	7
4. RAZVOJ RANE PISMENOSTI DJECE U VRTIĆU	8
5. O IGRI	9
5.1 Zašto je igra važna za dječji razvoj?	10
5.2 Jezične igre	10
6. ISTRAŽIVANJE	11
6.1 Opis uzorka	11
6.2 Opis instrumenta istraživanja	12
6.3 Ciljevi istraživanja	12
6.4 Hipoteze istraživanja	13
6.5 Rezultati	13
7. RASPRAVA I ZAKLJUČAK	20
8. LITERATURA	22
9. POPIS GRAFIKONA	24
10. Izjava o izvornosti diplomskog rada	25

1. UVOD

Na temelju dosadašnje prakse uočeno je kako djeca rane i predškolske dobi pokazuju veliki interes za knjige i slikovnice, no i za pričanje priča, pjevanje pjesmica i brojalica, izvođenje malešnica te sudjelovanje u igranju jezičnih igara. Prve godine života djeteta imaju veliku ulogu u razvoju rane pismenosti. Na ranu pismenost kod djece utječe i okolina koja ih okružuje. Prije svega, obitelj, a zatim i odgojitelji. Od velike je važnosti da dijete bude okruženo kvalitetnim govornim modelom zato što već u najranijoj dobi oponaša okolinu koja ga okružuje (Miljak, 1984). Uz pravilan govorni model, nužno je djetetu nuditi na izbor i razne slikovnice gdje je više slika i manje teksta. Iako djeca u prvim godinama života ne raspoznaju slova važno je naglasiti kako nikada nije prerano za ponudu pisanog materijala, ali i čitanje i slušanje priča. Baš naprotiv, u najranijoj dobi, slikovnica je simbol za igračku koja djetetu nudi ulazak u jedan novi, nešto drugačiji svijet, svijet mašte. Dijete slikovnicu opipava, istražuje, prelistava i razgledava. Slikovnica zaokuplja djetetovu pažnju, ali ga i potiče na razmišljanje te logičko zaključivanje i povezivanje. Čitanje i pričanje priča kod djeteta pobuđuje maštu i kreativnost. Stoga, razlikujemo razdoblje rane pismenosti (predškolska dob) te čitalačke pismenosti (osnovna škola).

Prvi dio ovog rada odnosi se na teorijski dio o usvajanju jezika, općenito o igri te o jezičnim igrama i njihovom utjecaju na ranu pismenost, dok je drugi dio rada vezan uz istraživački dio kojim se htjelo uvidjeti imaju li jezične igre utjecaj na razvoj rane pismenosti kod djece rane i predškolske dobi.

Motivacija za pisanje ovog rada nastala je zbog interesa djece koji je sve više usmjeren na jezične igre. Djeca iz skupine, prilikom sudjelovanja u navedenoj aktivnosti ne osjećaju nelagodu, nego veselje i zadovoljstvo. Igrajući jezične igre, oni nesvjesno uče i istražuju. Samim time, takve aktivnosti pomažu i u jačanju pažnje i koncentracije te razvoju slušne i vizualne percepcije. Kako se interes djece povećavao, tako je nastalo i ovo istraživanje.

U istraživanju je sudjelovala grupica djece predškolske dobi, njih dvadeset četiri. Istraživanje je provedeno u „Dječjem vrtiću Ivanić Grad“ u Ivanić-Gradu. Prvi dio testiranja proveden je u rujnu 2021., a drugi dio testiranja u ožujku 2022. Nakon priloga o provedenom istraživanju donosi se zaključak usporedbom rezultata dobivenih tijekom testiranja djece. Koristeći se rezultatima testiranja, vidljivo je kako jezične igre imaju veliki utjecaj na razvoj rane

pismenosti kod djece te da su pogodne za svakodnevno korištenje u odgojno-obrazovnom radu.

2. USVAJANJE JEZIKA

Jezični razvoj je proces, jednako kao i spoznajni, emocionalni ili socijalni razvoj. Očituje se prema razvojnim obrascima koji se pojavljuju u očekivanim razdobljima djetetova života. Uz razvojne obrasce, proces jezičnog razvoja određen je i individualnim karakteristikama, što bi značilo da je razvoj kod svakog djeteta drugačiji, kod nekoga traje dulje, kod nekoga kraće. Tako se i odrasli razlikuju prema načinu izražavanja, nitko ne govori i ne piše na isti način. Odnosno, nema formule, nitko se ne razvija na isti način ni u isto vrijeme te smo svi mi individue za sebe.

„Jezik je osnovno komunikacijsko sredstvo u svim područjima ljudskog života, on je organiziran sustav koji služi sporazumijevanju među pripadnicima jedne jezične zajednice“ (Pavličević-Franić, 2005). Za jezik se može reći da je apstraktan sustav ljudskog razumijevanja. Tako se i prijenos poruka odvija pomoću jezika te se naziva jezično izražavanje koje se ostvaruje usmeno i pismeno. Govor i pismo potječu iz iste jezične djelatnosti.

Pojam usvajanja jezika odnosi se na razvoj jezične sposobnosti u djeteta. Usvajanje jezika važno je za najraniju dob djece (1.-3.) te se odnosi na jezični razvoj. Navedeno razdoblje djetetova života naziva se još i kritično razdoblje jer se baš tada aktivira mehanizam u mozgu za usvajanje jezika te ostalih kognitivnih funkcija, a osobito onih koje su povezane s govorom. Važno je da dijete u tom osjetljivom razdoblju ima adekvatnu socijalnu stimulaciju jer će samo na taj način urođeni potencijal i mogućnosti utjecati na razvoj govora kod djeteta. Pavličević-Franić (2005) smatra da djetetovo jezično izražavanje u tom govorno-razvojnom razdoblju sadrži elemente ugone i spontane aktivnosti koju većina djece prihvaća s veseljem i radošću. Dijete upija kao spužva te je potrebno pripaziti kakvim se terminima koristi okolina koja dijete okružuje jer će i dijete početi oponašati ono što odrasli govore (Silić, 2007). Iz tog razloga mu je potrebno pružiti kvalitetan govorni model koji će imati veliki utjecaj na govor djeteta i usvajanje jezika.

3. JEZIČNE DJELATNOSTI

Za pojam jezične djelatnosti koristi se i naziv jezična aktivnosti. Dijete u komunikaciju ulazi oponašanjem i slušanjem govornika u njegovu okolinskom okruženju. Postoje četiri osnovne jezične djelatnosti, a to su: slušanje, govorenje, čitanje i pisanje. Slušanje i govorenje su jezične djelatnosti koje su urođene kod djece, a čitanje i pisanje treba uvježbavati tijekom života. Poželjno je jezične djelatnosti provoditi redovito, najčešće u odgojno-obrazovnim institucijama pomoću didaktički oblikovanih i sustavnih vježbi. Osnovne jezične djelatnosti mogu se podijeliti na takozvane vještine i sposobnosti. Vještine se razvijaju učenjem i uvježbavanjem (čitanje i pisanje), dok se slušanje i govorenje razvijaju spontanom usvajanjem.

3.1 Razvoj govora

„Govorenje je vrsta proizvodne (produktivne) jezične djelatnosti kojom se leksičkim, gramatičkim, fonološkim i prozodijskim sredstvima nekoga jezika prenosi usmena poruka u procesu jezičnoga sporazumijevanja“ (Pavličević-Franić, 2005). Prije nego što dijete progovori, potrebno je razumjeti govor. Bez govora nema niti jezične komunikacije. Govor se usvaja lakše od pisanja. Najvažnija i temeljna govorna sastavnica je govorni čin. Postoje tri osnovna oblika govornih činova. Monološki, dijaloški i poliloški govorni oblik. Govorni čin sadrži ove elemente: sadržaj govorenja, izraz govorenja, značenje govora, namjeru govornika te kontekst govora.

Govorne je vježbe potrebno implementirati u odgojno-obrazovni rad jer se njima potiču govorne vještine i sposobnosti. Dijele se na produktivne i reproduktivne, odnosno stvaralačke i ponavljačke.

Posokhova (2005) tvrdi da razvoj govora teče u nekoliko sljedova, a to su: glasovni (fonološki) razvoj, rječnički (semantički) razvoj, razvoj gramatike, komunikacijski razvoj te razvoj znanja o govoru (metalingvistička svijest).

Govorni razvoj dijeli se na predverbalno i verbalno razdoblje. Predverbalno razdoblje odnosi se na razdoblje od rođenja do prve smislene riječi te ima veliki utjecaj na kasniji razvoj govora i jezika, dok se verbalno razdoblje odnosi na period od prve smislene riječi pa sve do automatizacije govora.

U prvim mjesecima života dijete se glasa krikovima i plačem. Takvo glasanje je spontano i refleksno. Zapravo, na taj nam način dijete pokazuje kako se trenutno osjeća te koje su njegove potrebe i želje. Pomoću glasanja dijete stvara emocionalnu vezu s okolinom koja ga okružuje. Emocionalna veza je izuzetno važna za govorni, ali i cjelokupni razvoj djeteta.

Posokhova (2005) navodi kako dijete tijekom drugog mjeseca života počinje proizvoditi jednostavne vokalne zvukove. Iako su vokalni zvukovi još neodređeni može se reći da započinje faza gukanja. Ukoliko dijete osjeti privrženost s okolinom koja ga okružuje velike su šanse da će dijete u takvoj okolini gukati više nego kako bi gukalo da se ne nalazi u takvoj okolini. Ukoliko roditelji govorno i oponašanjem reagiraju na gukanje djeteta, dijete će razviti svijest o verbalnim odnosima s okolinom koja ga okružuje.

Na polovici prve godine djetetova života započinje faza slogovanja. Dijete komunicira slogovanjem i rado oponaša okolinu koja ga okružuje. Verbalno razdoblje djetetova života započinje oko godine dana djetetova života te tada nastaju prve smislene riječi, npr. mama, tata. Krajem druge godine života dijete izgovara svoju prvu rečenicu. Te rečenice su najčešće sastavljene od dvije riječi, npr. beba papa. Iza treće godine života rečenica se sastoji od tri i više riječi. Posokhova (2005) smatra da pojavom prve rečenice počinje doticaj s gramatikom te naglo napredovanje u razvoju govora kao npr. rječnički brzac.

Djeci je urođeno da stvaraju pravila i za one gramatičke oblike koje se vrlo rijetko pojavljuju u njihovoj okolini. Pojam usvajanja jezika danas se u psiholingvistici upotrebljava izvan konteksta generativne gramatike, pri čem se naglašava djetetova sposobnost stvaranja pravila i njihova pretjerana upotreba, tzv. gramatičko poopćavanje (npr. *pisati* – **pišem* prema *čitati* – *čitam*). Usvajanje jezika stoga se promatra u kontekstu općega kognitivnog razvoja i socijalne interakcije (Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, 2020).

„*Brain plasticity*“ tzv. plastičnost mozgovog pojma je koji se veže uz jezični razvoj. Ima veliki utjecaj na usvajanje jezika općenito, ali i stranih jezika. Jezici kojima govorimo dijele se na jezike koje se usvajaju (materinski jezik) te jezike koji se uče (strani jezici). Materinski jezik dijete usvaja od rođenja prateći spoznajni razvoj. Materinski jezik se uči u prirodnom okolinskom okruženju, spontano, prateći i oponašajući ponašanje i govor odraslih.

Pavličević-Franić (2005) smatra da se učenje stranih jezika najčešće odvija u odgojno-obrazovnim institucijama. Scovel (2000) tvrdi da je s poučavanjem i učenjem stranih jezika potrebno početi u što mlađoj dobi - eng. *“the younger the better”*. Dječji mozak je izuzetno

prilagodljiv na okolinu koja ga okružuje, stoga je vrlo važno da dijete bude okruženo izvornim govornim modelom koji će mu pomoći u pravilnom usvajanju izgovora nekog stranog jezika. Razdoblje od treće do šeste godine djetetova života pogodno je za usvajanje što više stranih jezika.

Nunan (1998) govori o metodologiji i raznim vještinama koje se usvajaju u stranom jeziku: slušanju, čitanju, govoru i pisanju. Izgovor i govor djece može se poboljšati pomoću jezičnih igara, spontano.

3.2 Vještina slušanja kod djece

Slušanje je prva i polazna jezična djelatnost što znači da dijete jezični razvoj započinje aktivnostima slušanja. U godini pred polazak u školu od velike je važnosti raditi na razvoju vještine slušanja kod djece. Vještinu slušanja kod djece možemo razvijati kroz razne glazbene aktivnosti, ples, aktivno i pasivno slušanje glazbe, pjesmice i brojalice te dijaloški razgovor o pročitanoj priči. Većina aktivnosti za razvoj slušanja prikazuje se u obliku zabave i kroz dječju igru. Aktivno slušanje i dobre komunikacijske vještine imaju veliku ulogu za razvoj pravilne komunikacije tijekom cijelog života.

Za razvoj vještine slušanja, baš kao i kod govora, nužno je dijete okružiti kvalitetnim govornim modelom.

Djeca predškolske dobi pokazuju veliki interes za predčitalačkim i predpisalačkim aktivnostima. One podrazumijevaju „*svjesnost djeteta o pisanom jeziku, i to o njegova tri aspekta: o funkciji pisanog jezika, o tehničkim karakteristikama pisma, te o procesima i tehnicima čitanja.*“ (Čudina-Obradović, 2008).

Svaka predškolska skupina djece trebala bi imati osmišljen, poticajno bogat centar početnog čitanja i pisanja. Djecu vrtičke dobi često možemo vidjeti kako listaju i „čitaju“ slikovnice. Oni, zapravo, gledajući ilustracije shvaćaju bit, odnosno smisao, slikovnice. Djeci od prve do pete godine, potrebno je nuditi slikovnice s mnogo fotografija, dok se starijoj djeci preporučuje i kraći opisni tekst uz fotografije. Kada je riječ o čitanju slikovnice, važno je i kakav je pripovjedač koji priča i prikazuje sadržaj slikovnice. Važno je na koji je način sadržaj priče prezentiran. Pripovjedač bi se trebao koristiti ekspresijama lica, mijenjanjem tona izgovora te prikazivanjem osjećaja. Poželjno je da dijete samo lista slikovnicu i aktivno sudjeluje u pripovijedanju priče. Nakon završetka priče, bilo bi dobro razgovarati o

pročitano uz pokazivanje i imenovanje ilustracija ili teksta kod starije djece. „Da bi dijete rane dobi moglo prepoznati (dekodirati) sliku potrebna mu je pomoć, podrška i poticaj odrasle osobe s kojom je uspostavio socio-emocionalnu vezu, jednako kao i za prethodno upoznavanje konkretnih predmeta i akcija u neposrednoj okolini“ (Petrović-Sočo, 1997).

Jedna od aktivnosti koja se koristi za razvoj vještine slušanja je i prepoznavanje rime. Pomoću te aktivnosti dolazi do aktivnog uočavanja podudaranja glasova. Uz to, aktivnost je pogodna i za jačanje pažnje i koncentracije kod djece predškolske dobi.

Aktivnost glasovne analize i sinteze pomaže pri razvoju vještine slušanja kada se djecu upita što čuju kada kažemo b-a-k-a? Poželjno je krenuti s dvosložnim riječima, a kasnije s višesložnim, no ukoliko dijete ne pokazuje interes za ovakav slijed aktivnosti potrebno ga je pustiti da samo odabere nešto od ponuđenih poticaja što ga/ju interesira. Prema Čudina-Obradović (1996), razvoju osjetljivosti za glasovnu strukturu riječi pogoduje uočavanje rime jer na taj način lako zamjećuju različite završetke u riječima što dovodi do toga da kasnije jednostavnije mogu raščlaniti riječi u sastavne dijelove, odnosno glasove. Autorica također naglašava važnost i vrijednost čitanja djeci od najranije dobi kako bi se kasnije susretali s manje teškoća u glasovnoj raščlambi riječi te lakše savladali vještinu čitanja.

3.3 Vještina čitanja

Čitanje je složenija jezična djelatnost koja se odnosi na primanje informacija u pisanom obliku. Prije same aktivnosti čitanja, važno je da dijete razvije predčitalačke vještine koje se potiču još u vrtićkoj i predškolskoj dobi.

Predčitalačke vještine su: razvoj govora, razvoj glasovne osjetljivosti, raščlamba riječi na glasove, usvajanje pisanih znakova, prijenos govora u pisani tekst te šifriranje i dešifriranje.

Pavličević-Franić (2005) tvrdi da se predčitalačke vještine mogu promatrati dvojako, kao vještina (primanje i odašiljanje poruka) i sposobnost (interpretativno čitanje). Centar za čitanje, smješten u kori velikog mozga, odgovoran je za razvoj ove djelatnosti te je povezan s ostalim senzo-motornim centrima za vid, sluh i govor bez kojih nije moguće ovladati vještinom čitanja. S obzirom na to da se čitanje smatra pedagoško-metodičkom djelatnošću važno ga je provoditi u odgojno-obrazovnim institucijama te što češće čitati djeci i poticati interes za predčitalačke aktivnosti.

3.4 Vještina pisanja

Pisanje je samostalna i posljednja jezična djelatnost. Da bi djeca savladala tehniku pisanja potrebno je sustavno i redovito provoditi primjerene i raznolike oblike pisanih vježbi. Takve se vježbe ne provode same, nego u korelaciji s jezičnim djelatnostima slušanja, govorenja i pisanja. „Pisanje se kao jezična komunikacija razlikuje od govorenja jer nema dopunskih sredstava za izražavanje poruka, a traži i poznavanje slovnih znakova i poštivanje jezičnih normi“ (Pavličević-Franić, 2005).

U današnje vrijeme, kod djece predškolske dobi prisutan je velik interes za upoznavanje slova, abecede i slaganje riječi na temelju istih. „Prve slike slova dijete vidi u najranijoj dobi: na bočicama, šalicama, na prvome tanjuriću i odjeći, gledajući te predmete, djeca spontano zamjećuju sliku slova i pohranjuju je kao predodžbu“ (Peteh, 1999). Vještina pisanja razvija se postepeno. Prema Peteh (1999) djeca će najprije upoznavati slova na različite načine: mijesiti od tijesta, izrezivati, bojati, slagati, nizati, preslikavati i drugo. Kako bi djeca pokazala interes za pisanjem potrebno je centar početnog čitanja i pisanja obogatiti primjerenim poticajima i materijalima, kao npr. igre slovima, slikovnice, interaktivni plakati i dr.

Interes djeteta povezan je sa zrelosti. Važno je naglasiti da nijedno dijete ne može u isto vrijeme naučiti slova, kao niti pokazivati interes za ista. Svako je dijete individua za sebe i samo će pokazati kada je spremno za učenje slova. Ukoliko prisiljavamo dijete koje nema interesa i želje za slova to nikako neće rezultirati pozitivnim ishodom. Peteh (1999) smatra da spremnost za upoznavanje slova ovisi o cjelokupnoj razvijenosti djeteta te da je potrebno uvažavati individualne razlike djeteta kako ishod ne bi bio onakav kakvog se ne očekuje.

Na temelju dosadašnje prakse u vrtiću može se zaključiti kako sve četiri jezične djelatnosti imaju veliki utjecaj u djetetovu govorno-razvojnom razdoblju. Sve se jezične djelatnosti trebaju provoditi u korelaciji, kontinuirano kako bi urodile plodom. Takav poredak utječe na djetetov jezični razvoj, komunikacijske sposobnosti te jezičnu kompetenciju djeteta kao budućeg hrvatskog govornika. Oponašajući stvarne komunikacijske situacije, djeca se stvaralački izražavaju i razvijaju jezični izričaj koristeći svoj puni potencijal.

4. RAZVOJ RANE PISMENOSTI DJECE U VRTIĆU

Prema Guštin i Žuvela (2010) pojam rane pismenosti označava jedan od kriterija uspješnosti djelovanja odgojno-obrazovne ustanove i pripreme djeteta za polazak u osnovnu školu. Djeca se s pojmom pismenosti suočavaju još u ranoj dobi iz razloga što oni svoje misli procesuiraju i iskazuju još i ranije nego što se nauče pisati i te misli projicirati na papir.

Vasta (1998) i dr. pojam rane pismenosti često povezuju sa simboličkom igrom djece. Simbolička igra je igra koja podrazumijeva uporabu predmeta, uloga ili ljudi kao simbole za ono što oni inače nisu. Za primjer se može uzeti obična loptica iz automata koja je na prvu samo loptica, no u mašti djeteta ona je svemirski brod, sunce, čovječuljak i sve ono što si je dijete u određenom trenutku zamislilo. Simbolička igra je temelj za razvoj nekoliko područja kod djeteta, a jedno od njih je i jezični razvoj koji podrazumijeva jezik, govor, rječnik te izražavanje misli, želja i potreba. Pokušaji spontanog izražavanja misli i osjećaja prilikom sudjelovanja u simboličkim igrama djeci pomažu u verbalizaciji istoga te na taj način utječu na razvoj rane pismenosti kod djece. Kao i kod svake druge igre, tako i kod ove, najveću ulogu ima dijete i važno je da igra bude inicirana od strane djeteta, a ne od odgojitelja/odgojiteljice ili neke druge odrasle osobe.

Odrasli si često postavljaju pitanje je li je potrebno u vrtićkoj dobi poticati ranu pismenost kod djece? Na početku i na kraju pedagoške godine odgojitelji provode refleksiju i samorefleksiju na odgojno-obrazovni rad. Kako bi refleksija bila kvalitetna, tijekom godine je potrebno prikupiti mnogo materijala za proučavanje, kao npr. foto i video dokumentacija, razne anegdotske zabilješke djece, likovni radovi, akcijsko istraživanje i ostalo. Nakon provedene refleksije i uočavanja dječjih želja, potreba i interesa zajedničkim dogovorom osmišljava se daljnji odgojno-obrazovni program.

Na temelju dosadašnje prakse, uočava se potreba i želja djece za poticanjem rane pismenosti. Naravno, pod tim se pojmom ne smatra prisilno pisanje na papir, već aktivnosti koje će potaknuti interes za pismenošću kod djece. Kvalitetno prostorno- materijalno okruženje koje u sebi sadrži elemente rane pismenosti bit će od velikog značaja za kvalitetan razvoj djeteta. Taj prostor kod djece treba doprinijeti tome da se ona osjećaju zadovoljno, sretno i ugodno.

Danas, čak i kod djece u mlađim vrtićkim skupinama uočavamo interes za slova i brojke. Važno je da centri aktivnosti budu funkcijski, ali i estetski kako bi kod djece potaknuli

motivaciju za navedenim. Kako i prostor, tako i poticaji trebaju odgovarati dobi djece, vještinama i kompetencijama te njihovu interesu.

Guštin i Žuvela (2010) smatraju kako raznovrsnost materijala pripremljenih za djecu pridonose motivaciji djece za korištenjem znakova, simbola te za poticanjem rane pismenosti. Tako bi centar početnog čitanja i pisanja u predškolskoj skupini trebao biti bogat kvalitetnim poticajima, funkcionalan i estetski lijep kako bi potaknuo interes kod djece. Neki od poticaja koji se mogu ponuditi u centru početnog čitanja i pisanja su: razne slikovnice i časopisi, didaktički oblikovane igre, slikopriče na zidu, umetaljke, pokrivaljke i dr.

Za ostvarivanje odgojno-obrazovne prakse koja podržava ovakav pristup razvoju rane pismenosti djece ne postoje gotova niti univerzalno upotrebljiva pravila, koja bi se u svakom vrtiću na jednak način mogla ili trebala primijeniti (Guštin i Žuvela, 2010). Naglasak se stavlja na zajedničku suradnju sa odgojiteljima koji sudjeluju u odgojno-obrazovnom procesu gdje je u središtu dijete, tj. dobrobit djeteta. Jedino se na takav način može krenuti ka boljitku djeteta te stvaranju boljih i kvalitetnijih uvjeta koja će im pomoći u cjelovitom razvoju, ali i razvoju rane pismenosti na kojoj je sada naglasak.

5. O IGRI

„Budući da igra u predškolsko doba ima veliku razvojnu vrijednost, dječji vrtići i drugi oblici izvanobiteljskog odgoja moraju biti mjesta za igru djece“ (Došen Dobud, 2016). Igra je najpoznatiji oblik dječje aktivnosti. Ona je spontana i dobrovoljna. Igra je srž djetetova odrastanja. Važnost igre očituje se u fizičkom, spoznajnom te socio-emocionalnom razvoju djeteta. Igra kod djeteta pobuđuje osjećaj ugone i zadovoljstva te zadovoljava djetetove potrebe. Ona nije prisilna, već dolazi iz djetetove unutarnje želje za istraživanjem, izražavanjem kreativnosti i mašte te načinom učenja. Došen-Dobud (2016) smatra da dijete igru doživljava i kao nekakvu ozbiljnu djelatnost, ali i kao razonodu, odnosno dokolicu te navodi primjer dječjeg opravdanja: „Ne mogu sad doći; moram se igrati.“ Ovakav način izražavanja pokazuje kako dijete razlikuje slobodnu igru od stvarnosti. Igrom se kao takvom ne nastoji ostvariti određeni cilj jer je sam proces igranja važniji od krajnjeg rezultata. Igra proizlazi iz dječje mašte te je ona fiktivna u odnosu na stvarni svijet. Svako dijete ima osmišljeni tijek igre u svojoj glavi te ga stoga nije potrebno prekidati u igri nepoželjnim reakcijama. Pomoću igre dijete istražuje sva svoja osjetila, zaključuje, povezuje, manipulira, stvara i u konačnici razvija i jača svoje vještine i sposobnosti koje ga pripremaju za život.

5.1 Zašto je igra važna za dječji razvoj?

Provedena istraživanja o igri su često kontradiktorna i sve do danas igra kao takva nije dovoljno istražena. Groos (1919) smatra igru neopisivom dokle god bude života na Zemlji. Škorić (2012) govori kako je igra aktivnost koja je sama sebi svrha i način vježbanja nezrelih funkcija i sposobnosti, a uz to i pripremi za život.

Igra djeteta počinje još u majčinoj utrobi. Na taj način dijete uspostavlja emocionalnu vezu s okolinom. Osluškujе zvukove, osjeća pokrete i dodire. Takve reakcije djetetu pružaju osjećaj sigurnosti, zadovoljstva, povezanosti i sreće. Na početku života, dijete započinje neke jednostavnije igre poput funkcionalnih i manipulativnih igara. Zapravo, prva igra djeteta jest igra vlastitim tijelom. Dijete istražuje, proučava, opipava i razgledava svoje tijelo i razvija spoznaju o njemu kroz igru. Svaka igra kod djeteta zahtijeva određeni intelektualni napor. Kako dijete raste i napreduje, tako i igra postaje složenija i zahtjevnija.

5.2 Jezične igre

Aladrović Slovaček (2018) smatra da igra može postati odlična strategija za poučavanje jezika ukoliko se didaktički prilagodi.

Jezične igre se kao i ostale igraju prema već unaprijed utvrđenim pravilima. One su izvor kreativnosti i mašte kod djeteta. Jezične igre kao takve pomažu djeci u prekoračivanju granica u svemu onome što im je do jučer bilo nesavladivo. „Igrajući se, djeca kao i odrasli, samo znatno intuitivnije, neprestano koračaju na razmeđu dvaju jezičnih svjetova, jednoga pravilnoga i uobičajenoga i drugoga, često izmašanog, obilježenog posebnostima i kreativnošću“ (Peti-Stantić, 2019).

Jezik je, kao i igra, osnovna čovjekova sposobnost koja ga razlikuje od svih drugih bića. Osvijestimo li koliko je jezično kreativna sposobnost u materinjem jeziku važna za cjelokupni jezični razvoj i sposobnost dubinskog čitanja, vjerojatno ćemo razmisliti i o metodama kojima se služimo (Peti-Stantić, 2019).

Jezične igre, ali i općenito jezik imaju veliki utjecaj na kognitivni razvoj djece i mladih. Svjesno ili nesvjesno, svakodnevno sudjelujemo u jezičnim igrama. Crystal (1998) u svojim člancima o jezičnoj igri govori o raskoraku između jezične igre kao prirodnog okruženja i

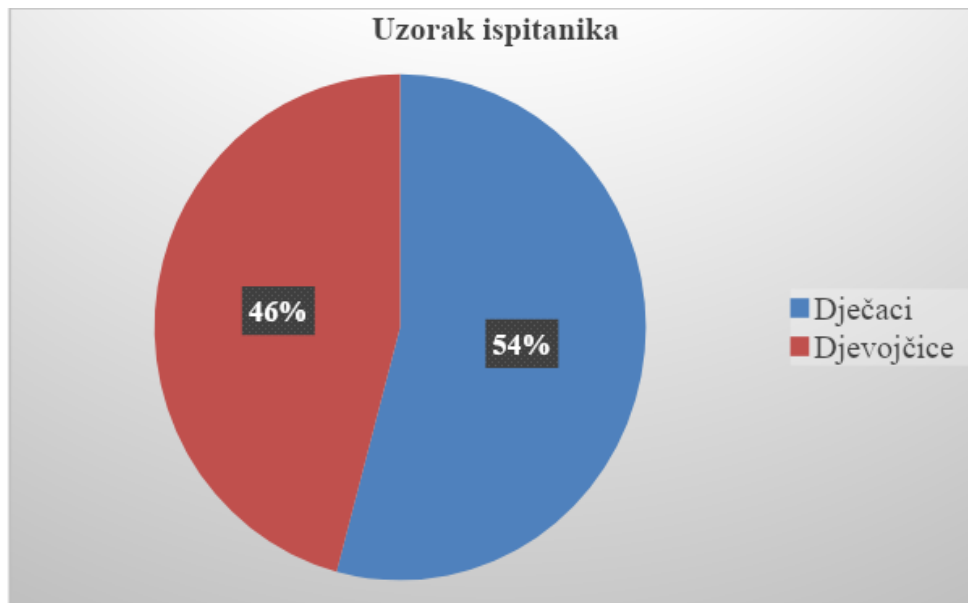
„lošem“ djelovanju odgojno-obrazovnog sustava koji, nešto što je prirodno i urođeno „ne zna“ iskoristiti na pravilan način kako bi se potaknuo puni potencijal za sve čovjekove sposobnosti.

Odgojno-obrazovne ustanove su prvi i najvažniji stup koji bi u svoju svakodnevicu trebao implementirati jezične igre. Peti-Stantić (2019) smatra da korištenje jezične igre u odgojno-obrazovnom radu pomaže djeci konsolidirati te mehanizme i otvoriti neposredniji put stjecanju novih jezičnih znanja, a posebice dubinsko čitanje u kasnijoj dobi. Samim time, velika je vjerojatnost da bi se povećala motivacija i zainteresiranost za takav sadržaj koja može imati pozitivan utjecaj na cjelokupni razvoj djeteta. Uz to, korištenjem jezičnih igara, vrlo lako možemo pratiti jesu li ili ne, jezične sposobnosti kod djeteta urodile plodom, a ono što je najvažnije možemo vidjeti osmijeh i zadovoljstvo na izrazu lica djeteta.

6. ISTRAŽIVANJE

6.1 Opis uzorka

Istraživanje na temu jezičnih igara provedeno je u engleskoj predškolskoj skupini „Bumblebees“ u dječjem vrtiću Ivanić Grad. U istraživanju je sudjelovalo dvadesetčetvero predškolaca, od toga trinaest dječaka i jedanaest djevojčica. Mjerenja su provedena u dva vremenska razdoblja, odnosno u mjesecu rujnu i ožujku. U ožujku su, kao i u rujnu korišteni isti predlošci pomoću kojih je napravljena usporedba rezultata „testova“ tematike jezičnih igara. Djeci su ponuđena četiri testa, a to su: pisanje vlastitog imena, igra suprotnice, slaganje riječi prema predlošku te igra slušaj i otkrij neobično. Rezultati mjerenja upotrijebljeni su isključivo za pisanje ovog diplomskog rada.

Graf 1. Uzorak ispitanika

6.2 Opis instrumenta istraživanja

Instrument istraživanja bio je test učinka. Test učinka sastoji se od testa sposobnosti i testa znanja. Ovi testovi, idealni su za određivanje inicijalnog stanja kod djece te kod istraživanja vezanih uz školsku i profesionalnu orijentaciju. Testovi su provedeni na pisani i usmeni način. Test učinka korišten u svrhu pisanja ovog rada sastoji se od četiri vježbice:

1. Pisanje vlastitog imena
2. Slaganje riječi pomoću predloška
3. Igra suprotnice
4. Igra – „Slušaj i otkrij neobično“.

Ove četiri vježbice odabrala sam zato što mislim da mi mogu pomoći u odgovoru na pitanje koje tražim, a to je: „Imaju li jezične igre utjecaj na ranu pismenost kod djece“ te koja je uopće njihova uloga? Uz navedeno, zanimalo me pokazuju li djeca uopće interes za jezične igre te provode li ih odgojitelji redovito u vlastitom odgojno-obrazovnom radu?

6.3 Ciljevi istraživanja

Cilj istraživanja bio je utvrditi ulogu i utjecaj jezičnih igara na razvoj rane pismenosti kod djece predškolske dobi te utječe li spol na ranojezično opismenjavanje. Problemi proizašli iz cilja istraživanja su:

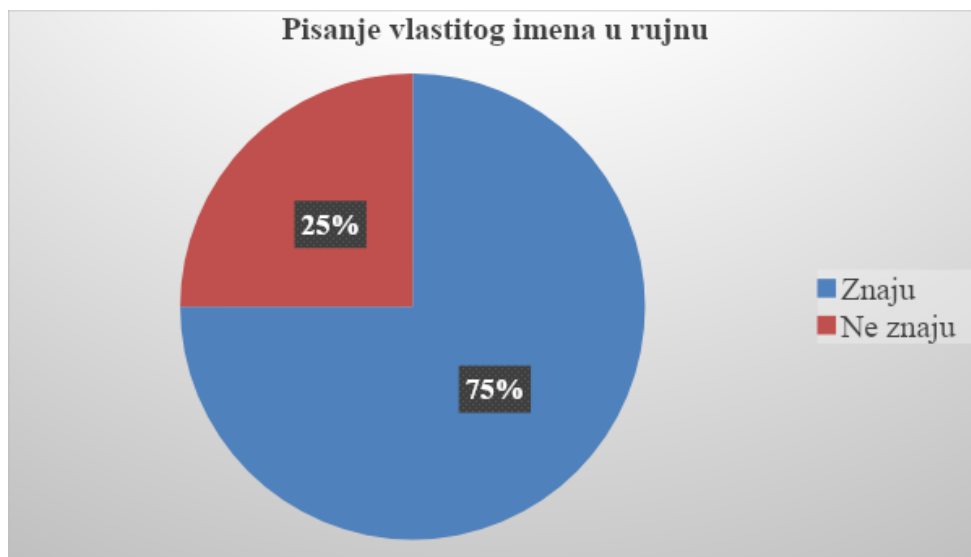
1. Utvrditi mogu li djeca napisati vlastito ime velikim tiskanim slovima
2. Utvrditi drže li djeca pravilno olovku
3. Utvrditi imaju li djeca mogućnost prepoznavanja suprotnosti koristeći se jednostavnim antonimima, npr. sunce-kiša
4. Utvrditi mogu li djeca pratiti unaprijed ispisani predložak i složiti riječ prema predlošku
5. Utvrditi je li je kod djece razvijena slušna i vizualna percepcija, odnosno prepoznavanje onoga što je neobično u rečenici
6. Utvrditi primjećuje li se pomak u razvoju rane pismenosti kod djece predškolske dobi

6.4 Hipoteze istraživanja

1. Djeca će znati napisati svoje ime
2. Kod djece će biti vidljiv pravilan hvat olovke
3. Djeca će dati primjere jednostavnih antonima
4. Očekuje se da su djeca sposobna pratiti unaprijed ispisani predložak i složiti riječ prema istome
5. Djeca su vješta u prepoznavanju onoga što je neobično u rečenici
6. Očekuje se pomak prilikom drugog testiranja

6.5 Rezultati

Prvi postavljeni cilj ovog istraživanja bio je utvrditi mogu li djeca napisati vlastito ime velikim tiskanim slovima. Iz toga je proizašla hipoteza koja govori da se očekuje da djeca znaju napisati vlastito ime ili bar pogoditi prvi fonem u imenu. Iz grafikona je vidljivo kako je u rujnu vlastito ime znalo napisati devet dječaka i devet djevojčica, što je ukupno 75%, dok 25% od ukupnog broja djece nije znalo napisati vlastito ime. U ožujku su rezultati bili poprilično bolji. Vlastito ime znalo je napisati 96%, odnosno 23 djece, dok 4%, odnosno 1 dijete nije znalo napisati vlastito ime. Rezultat proizašao iz postavljenog cilja, odgovara pozitivno na hipotezu vezanu uz pisanje vlastitog imena. Prateći način držanja olovke prilikom sudjelovanja u aktivnosti možemo zaključiti kako su djeca ove skupine imala pravilan hvat držanja olovke te je tako i drugi cilj ostvaren.

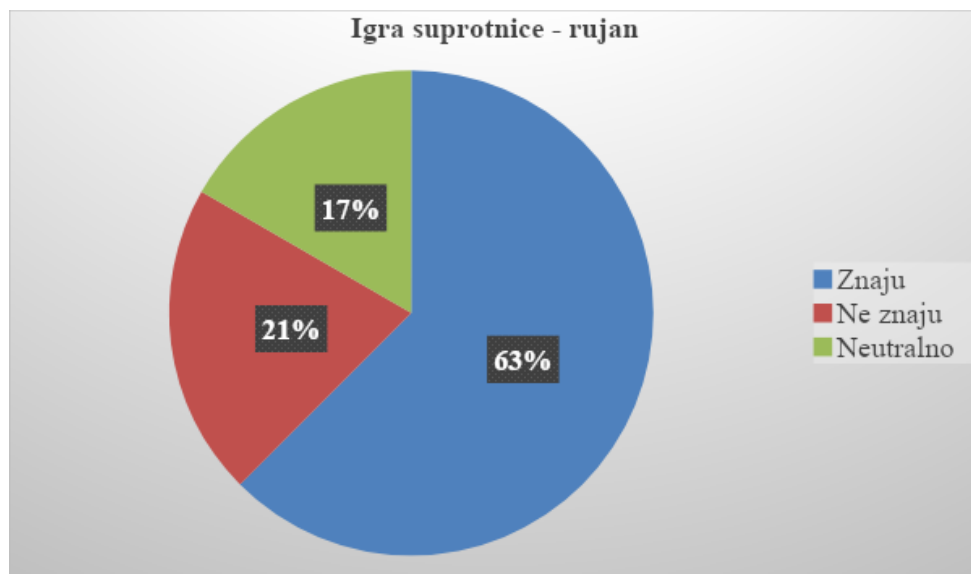

Graf 2. Pisanje vlastitog imena u rujnu

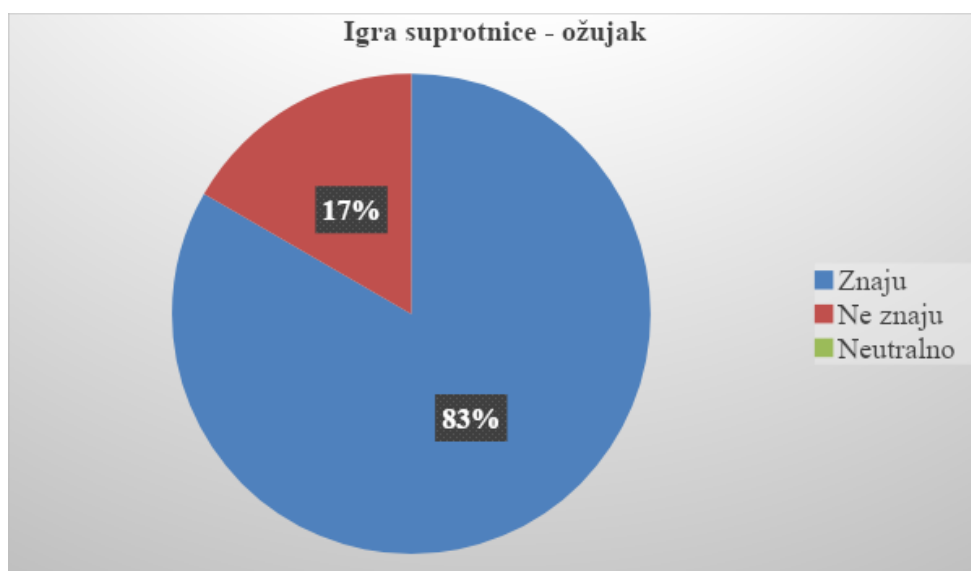

Graf 3. Pisanje vlastitog imena u ožujku

Treći postavljeni cilj bio je utvrditi imaju li djeca mogućnost prepoznavanja suprotnosti prateći primjere. Aktivnost je odrađena usmeno. U aktivnosti su sudjelovala sva djeca iz skupine. Od njih dvadesetčetvero, suprotnosti u rujnu je znalo prepoznati i navesti devetero dječaka, tri ne, a jedan je šutio, odnosno, bio je neutralan. Kod djevojčica primjer suprotnica znalo je navesti njih šest, dvije nisu, a tri su šutjele. U rujnu je suprotnice prepoznalo 62% djece, 21% nije, a 17% djece je šutjelo, odnosno, bilo je neutralno. Rezultati mjerenja u ožujku polučili su bolje rezultate te se utvrđuje kako je aktivnost utjecala na pozitivan ishod kod djece. Hipoteza postavljenog cilja je ostvarena.

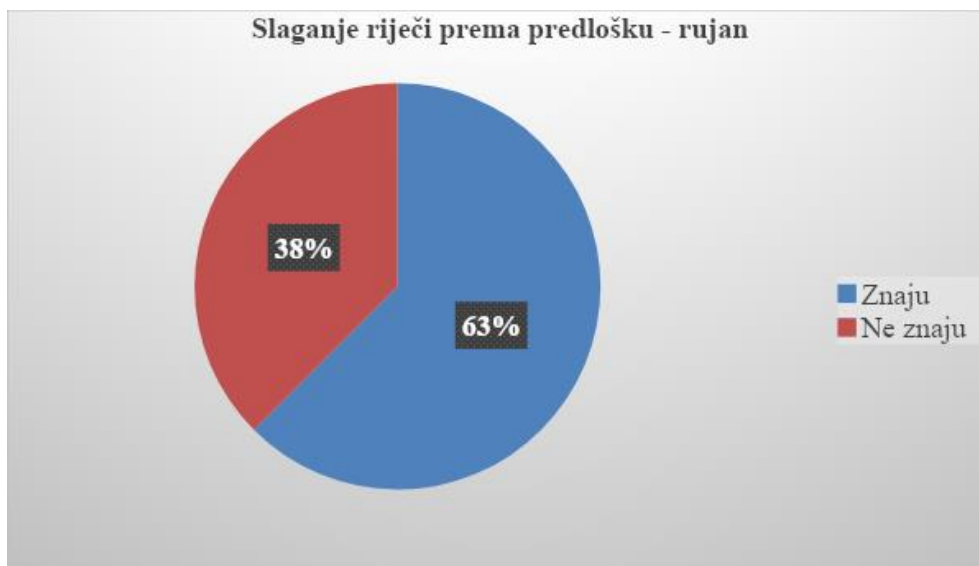

Graf 4. Igra suprotnice – rujan

Graf 5. Igra suprotnice – ožujak

Četvrti cilj ovog istraživanja odnosi se na sposobnost slaganja riječi prema predlošku. Iz postavljenog cilja proizlazi hipoteza kojom se očekuje da će djeca složiti riječ prema predlošku. Iz grafikona je vidljivo kako u rujnu 62%, odnosno, petnaestero djece zna složiti riječ prema predlošku, a 38%, odnosno, devetero djece ne zna složiti riječ prema predlošku. U ožujku su rezultati bolji kao i u prethodnim testiranjima. Na drugom testiranju, u ožujku, riječ prema predlošku znalo je složiti 23 djece (96%), a jedno dijete nije znalo (4%). Hipoteza je ostvarena.

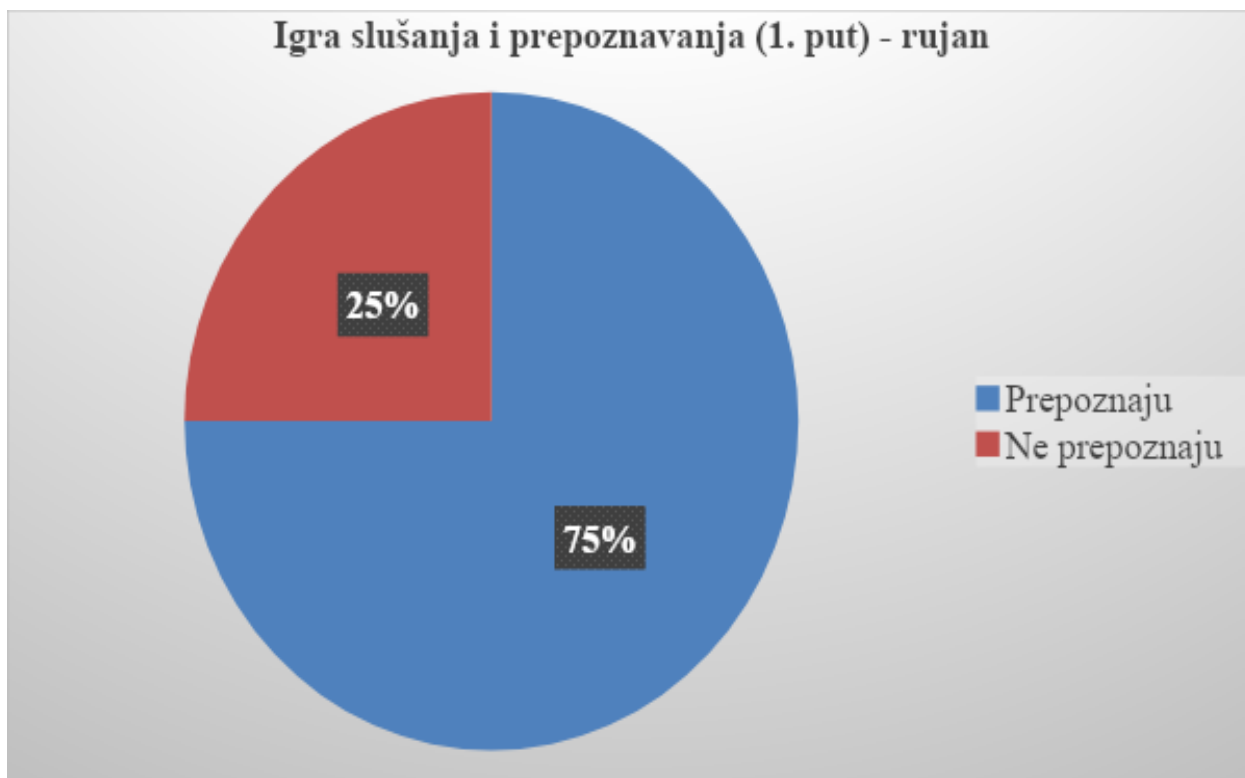

Graf 6. Slaganje riječi prema predlošku – rujan

Graf 7. Slaganje riječi prema predlošku – ožujak

Peti cilj istraživanja odnosi se na igru slušanja i otkrivanja onoga što je neobično u rečenici. Iz postavljenog cilja proizlazi hipoteza kojom se očekuje da djeca mogu prepoznati ono što je neobično i nelogično u rečenici te je ispraviti na pravilan način. Rezultati ovog testiranja prikazani su na tri grafa u oba testiranja. U rujnu je iz prvog pokušaja neobično prepoznalo osamnaestero djece, što iznosi 75%, a njih šestoro nije, što iznosi 25%. Iz drugog pokušaja neobično je prepoznalo dvadesetdvoje djece (92%), a dvoje (2%) nije prepoznalo neobično. Iz trećeg su pokušaja svi prepoznali neobično.

Graf 8. Igra slušanja i prepoznavanja (1.put) – rujan

Graf 9. Igra slušanja i prepoznavanja (2.put) – rujan

Graf 10. Igra slušanja i prepoznavanja (3.put) - rujan

Graf 11. Igra slušanja i prepoznavanja (1.put) – ožujak

Graf 12. Igra slušanja i prepoznavanja (2.put) - ožujak

U nastavku slijede aktivnosti koje su provedene u svrhu ovog istraživanja. Sve aktivnosti provedene su dva puta, u rujnu i ožujku. Prva aktivnost bila je vezana uz pokušaj pisanja vlastitog imena na papiru, olovkom. U aktivnosti su sudjelovala sva djeca. U rujnu je vlastito ime znalo napisati devetero dječaka i isto toliko djevojčica, dok je u ožujku vlastito ime znalo napisati trinaestero dječaka i deset djevojčica, što znači da samo jedna djevojčica nije znala napisati vlastito ime, a dvadesettroje djece iz skupine je tu vježbu uspješno savladalo.

Druga aktivnost bila je vezana uz slaganje riječi pomoću predloška. Riječi koje su djeca trebala složiti bile su: jesen, list, jabuka, kiša, klaun, krafna, maska i karneval. Kako bi djeci bilo zanimljivije i jednostavnije, navedene riječi bile su im prikazane slikovno i pisano te su uz pomoć predloška trebali pokušati složiti riječ. U rujnu je uspješno složilo riječ devetero dječaka i šest djevojčica. Četvero ih nije pokušalo složiti riječ, a njih petero su pokušali, no neuspješno. U ožujku su rezultati bili mnogo bolji. Dvanaestero dječaka i osam djevojčica uspješno su složili riječi, dok je njih četiri zatražilo pomoć odgojiteljice. U aktivnosti su sudjelovala sva djeca iz skupine.

Treća aktivnost odnosi se na prepoznavanje antonima. Djeci je ova aktivnost bila vrlo zabavna i u njoj su svi rado sudjelovali. U rujnu je uspješno primjere antonima dalo devetero dječaka i šest djevojčica. Četvero djece je šutjelo, a njih pet je dalo krivi primjer. U ožujku je uspješno primjere dalo dvanaestero dječaka i osam djevojčica. Četvero djece je dalo krive primjere. U ožujku su, također, sudjelovala sva djeca iz skupine.

Četvrta aktivnost je igra slušanja i otkrivanja neobičnog u rečenici. Aktivnost je provedena u jutarnjem krugu prijateljstva, na tepihu. Ponuđene rečenice u rujnu su: Zid je na muhi, mačka laje, vaza je u cvijeću, nebo leti zrakoplovom, noga je na čarapi. Ponuđene rečenice u ožujku su: stol je u pernici, ptica laje, metla je na stropu i torba je u knjizi.

U rujnu je desetero dječaka iz prvog pokušaja otkrilo ono što je neobično u rečenici, iz drugog puta jedan, a iz trećeg puta dva dječaka. Osmero djevojčica je otkrilo neobično iz prvog pokušaja i tri djevojčice iz drugog pokušaja. U ožujku su rezultati bili nešto bolji. Dvanaestero dječaka otkrilo je neobično iz prvog pokušaja, a jedan iz drugog. Djevojčice, njih devet iz prvog pokušaja, a dvije iz drugog.

Osobno smatram da su jezične igre imale veliki utjecaj na govorno-jezični razvoj kod djece. Poželjno bi bilo, kada bi svi odgojitelji na početku pedagoške godine, a osobito u predškolskoj skupini napravile „inicijalni test“ kako bi se uvidjelo u kojem području djeca imaju najviše poteškoća. Analiza rezultata bila bi od velike pomoći u osmišljavanju odgojno-obrazovnog plana i programa za područje jezičnog razvoja. Kada bi se ovakva testiranja provodila češće, vjerojatno bi i djeca bila spremnija za polazak u osnovnu školu te bi lakše prebrodila početne vježbice u prvom razredu. Naglasila bih kako su se djeci ove aktivnosti jako sviđele. Na njihovim se licima vidjelo dobro raspoloženje i zadovoljstvo. Nakon provedenih aktivnosti djeca su se svakodnevno zadržavala u centru početnog čitanja i pisanja te je interes bio svakim danom sve veći.

7. RASPRAVA I ZAKLJUČAK

Temeljni cilj istraživanja bio je utvrditi utjecaj jezičnih igara na rano jezično opismenjavanje, no i utječe li spol na opismenjavanje kod djece. Istraživanje je provedeno sa skupinom djece predškolske dobi u Dječjem vrtiću Ivanić Grad. Testiranjem je utvrđeno da na temelju spola nema razlike u utjecaju jezičnih igara na opismenjavanje. Pomoću tabličnog i grafičkog prikaza može se zaključiti kako jezične igre imaju veliki utjecaj na ranu pismenost, ali i cjelokupni razvoj kod djece. Uz navedeno, iščitavajući rezultate može se uvidjeti kako su na drugom testiranju, u ožujku, rezultati mnogo bolji i kod dječaka i kod djevojčica. Interes djece za jezičnim igrama naglo je porastao kao i njihov boravak u centru za početno čitanje i pisanje. Važno je naglasiti kako djeca pomoću jezičnih igara usvajaju nova znanja i vještine, spontano, bez prisile i kroz igru, što ih jako veseli.

Na temelju dosadašnje prakse, vidljivo je kako se jezične igre provode rijetko, osobito u vrtićkim skupinama, a nešto češće u predškolskim, no nikako ne dovoljno. Uz to, sve više djece ima raznih poteškoća u govorno-jezičnom razvoju, a samim time pojavljuju se i prepreke u savladavanju gradiva u osnovnoj školi te su potrebe za stručnjacima koji se bave jezičnim razvojem kod djece sve učestalije. Kako bi izbjegli ovakav proces, poželjno je raditi na ranom opismenjavanju još u vrtiću. Iako sam i sama odgojiteljica, smatram da je jezični razvoj kod djece prilično zapostavljen i da odgojitelji nisu dovoljno educirani o tom području te da bi se na tome trebalo poraditi na razini odgojno-obrazovnog sustava u državi. Važno je kontinuirano stručno usavršavanje kako bi se na vrijeme prepoznale govorno-jezične teškoće te kako bi se moglo reagirati na adekvatan način. Zbog prevelikog broja djece u skupinama, odgojitelji se, nažalost, ne mogu dovoljno posvetiti svakom djetetu ponaosob niti pružiti dovoljnu količinu jezične stimulacije.

Goldberg (2002) smatra da djeca izložena jeziku visoke kvalitete imaju veću priliku za postizanje visokog stupnja intelektualnog razvoja te stjecanje bogatih jezičnih iskustava. Uz sam jezik, jezične igre također imaju veliku ulogu u razvojnom razdoblju djeteta jer su, prije svega zabavne, vesele i edukativne. Kod djece pobuđuju osjećaj zadovoljstva i sreće.

Enion (2007) smatra da za dijete nisu važne igračke, knjige niti fizičko okruženje, nego socijalna okolina koja ga okružuje. Vrijednost u provedenom zajedničkom vremenu s djetetom, igrajući se i razgovarajući, ne može zamijeniti nikakva igračka na polici. Stoga, na govorno- jezični razvoj djeteta možemo utjecati poštujući njegove potrebe i želje, spontano i bez ikakve prisile, koristeći se igrom kao najvažnijom aktivnosti u djetetovu životu, ali i uključivanjem nas odraslih u igru koju je dijete zamislilo i poželjelo. To je ono što je ispravno i što pridonosi djetetu u razvoju svih njegovih potencijala te ga ostvaruje kao osobu i priprema za budućnost.

8. LITERATURA

1. Aladrović Slovaček, K. (2018). *Kreativne jezične igre*. Zagreb: Alfa
2. Crystal, D. (1998). *Jezična igra*. Harmondsworth: Pingvin
3. Čudina – Obradović, M. (2008). *Igrom do čitanja: igre aktivnosti za razvijanje vještina čitanja*. Zagreb: Školska knjiga
4. Došen-Dobud, A. (2016). *Dijete-istraživač i stvaralac: igra, istraživanje i stvaranje djece rane i predškolske dobi*. Zagreb: Alinea
5. Einon, D. (2007). *Igre učilice*. Zagreb: Profil
6. Goldberg, S. (2002). *Razvojne igre za predškolsko dijete*. Lekenik: Ostvarenje d.o.o.
7. Groos, K. (1919). *The play of man*. New York and London: D. Appleton and company
8. Guštin, D. i Žuvela, D. (2010). *Istraživanje i poticanje razvoja rane pismenosti djece u vrtiću*, u: *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, Vol.16, No. 60.
9. Škarić, I. (1988). *Govorne poteškoće i njihovo uklanjanje*. Zagreb: Mladost Usvajanje jezika. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*
10. Miljak, A. (1984). *Uloga komunikacije u razvoju govora djece predškolske dobi*. Zagreb: Školske novine.
11. Nunan, D. (1998). *Language Teaching Methodology*. International Book Distribution Ltd.
12. Pavličević-Franić, D. (2005). *Komunikacijom do gramatike*. Zagreb: Alfa
13. Peti – Stanić, A. (2019). *Čitanjem do (spo)razumijevanja*. Zagreb: Ljevak
14. Peti-Stanić, A. i Velički, V. (2008). *Jezične igre za velike i male*. Zagreb: Alfa d.d.
15. Petrović-Sočo, B. (1997). *Dijete, odgajatelj i slikovnica*. Zagreb: Alinea
16. Posokhova, I. (2005). *Izgovor: kako ga poboljšati?* Lekenik: Ostvarenje d.o.o.

17. Scowel, T. (2000). *A critical review of the critical period research*, u: Annual Review of Applied Linguistics, Volume 20. Cambridge University
18. Silić, A. (2007). *Prirodno učenje stranog jezika djece predškolske dobi*. Zagreb: Mali profesor
19. Škorić, G. (2012). *Aspekti pojma igre u estetici i antropologiji*, u:Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja, Vol.19, No.1.
20. Vasta, R., Haith, M.M., Miller, S.A. (1998). *Dječja psihologija: moderna znanost*. Jastrebarsko: Naklada Slap

9. POPIS GRAFIKONA

<i>Graf 1. Uzorak ispitanika</i>	12
<i>Graf 2. Pisanje vlastitog imena u rujnu</i>	14
<i>Graf 3. Pisanje vlastitog imena u ožujku</i>	14
<i>Graf 4. Igra suprotnice – rujn</i>	15
<i>Graf 5. Igra suprotnice – ožujak</i>	15
<i>Graf 6. Slaganje riječi prema predlošku – rujn</i>	16
<i>Graf 7. Slaganje riječi prema predlošku – ožujak</i>	16
<i>Graf 8. Igra slušanja i prepoznavanja (1.put) – rujn</i>	17
<i>Graf 9. Igra slušanja i prepoznavanja (2.put) – rujn</i>	17
<i>Graf 10. Igra slušanja i prepoznavanja (3.put) - rujn</i>	18
<i>Graf 11. Igra slušanja i prepoznavanja (1.put) – ožujak</i>	18
<i>Graf 12. Igra slušanja i prepoznavanja (2.put) - ožujak</i>	19

10. Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad rezultat mogega rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

_____ (vlastoručni potpis studenta)